

УДК 657.6

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Т. Д. Рудик

студентка 4 курсу, група ОА-41, навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та права

Науковий керівник – к.е.н., доцент О. О. Осадча

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розглянуто питання організації аналізу фінансових результатів в сучасних умовах господарювання, що склалися в Україні, а також виділено основні етапи процесу організації даного аналізу.

Ключові слова: організація аналізу, фінансові результати, доходи, витрати, інформаційні технології.

В статье рассмотрены вопросы организации анализа финансовых результатов в современных условиях, сложившихся в Украине, а также выделены основные этапы процесса организации данного анализа.

Ключевые слова: организация анализа, финансовые результаты, доходы, расходы, информационные технологии.

The questions of analysis of financial results in the current economic conditions prevailing in the Ukraine, and highlights the main stages of the process of this analysis.

Keywords: organization analysis, financial results, revenues, expenses, information technology.

В сучасних умовах розвитку суб'єктів господарювання, коли на перший план виходять економічні методи управління, економічний аналіз набуває досить важливого значення, адже він має не лише виявляти хиби, а й розкривати можливості подальшого зростання економіки. Таким чином, на даний час виникла потреба дослідження, обґрунтування та вдосконалення організації аналізу фінансових результатів, адаптації його до сучасних умов функціонування суб'єктів господарювання з урахуванням чинників ризику, що можуть вплинути у кінцевому результаті на успішність обраної стратегії діяльності підприємств.

Сьогодні проблемами організації аналізу фінансових результатів в сучасних умовах займається велика кількість економістів та науковців, зокрема Андрєєва Г.І., Андрєєва В.А., Захарченко В.І., Лазаришина І. Д., Мних Є.В., Райковська І.Т. та інші. Всі вони приділяють значну увагу теоретичному підходу до вирішення проблем, з якими можуть зіткнутися суб'єкти господарювання, здійснюють розробку рекомендацій щодо організації економічного аналізу та її практичне втілення.

На нашу думку, на даний час недостатньо дослідженими залишаються питання організації аналізу фінансових результатів, що зумовило вибір теми для написання статті.

Мета статті – визначити роль та дослідити організацію аналізу фінансових результатів в сучасних умовах господарювання, що склалися в Україні. Розглянути вплив інформаційних технологій на проведення аналізу та основні програмні продукти, що використовуються в процесі аналізу фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Для досягнення поставленої мети окреслимо наступні **завдання**:

1. розглянути сутність фінансового результату та його основні завдання;
2. охарактеризувати особливості методології обліку доходів, витрат і результатів діяльності підприємства;
3. дослідити основні етапи організації аналізу фінансових результатів;
4. проаналізувати основні програмні продукти за допомогою яких автоматизовано здійснюється аналіз фінансових результатів.

Фінансовий результат – це кінцевий економічний підсумок господарської діяльності підприємства у формі прибутку чи збитку.

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є:

- оцінка динаміки, обсягів, якості та структури фінансових результатів;
- виявлення факторів і кількісна оцінка їх впливу на фінансові результати;
- встановлення доцільності та ефективності використання прибутку;
- визначення резервів зростання прибутку та рентабельності, розробка рекомендацій щодо їх впровадження.

Підходи до організації аналізу фінансових результатів значною мірою визначаються особливостями методології обліку доходів, витрат і результатів діяльності підприємства, а також формування елементів Звіту про сукупний дохід. Ці особливості в загальному вигляді можна охарактеризувати таким чином:

- нове розуміння облікової політики – розширення самостійності підприємств щодо вибору методів обліку окремих операцій, що впливає на величину фінансових результатів;
- класифікація господарської діяльності підприємства за видами: операційна, інвестиційна і фінансова діяльність;
- система показників фінансових результатів, які формуються в обліку і відображаються у фінансовій звітності підприємства: валовий прибуток (збиток); фінансовий результат від операційної діяльності; фінансовий результат від звичайної діяльності до і після оподаткування; чистий прибуток (збиток); нерозподілений прибуток (непокритий збиток); сукупний дохід;
- визначення величини фінансових результатів за видами діяльності підприємства шляхом зіставлення відповідних сум доходів і витрат;
- алгоритм формування чистого прибутку (збитку) [1, с. 219].

У процесі організації аналізу фінансових результатів на першому етапі необхідно:

- оцінити їх рівень і динаміку;
- дослідити структуру прибутку звітного періоду (здійснити вертикальний аналіз);
- визначити зміну окремих складових та їх вплив на суму прибутку та зміну темпів зростання прибутку в розрізі окремих складових частин (горизонтальний аналіз) тощо.

Далі у процесі аналітичного дослідження потрібно провести оцінку виконання плану за величиною прибутку, який у ринкових умовах має не директивний, а прогнозний характер на найближчу перспективу. Такий план враховує реальні можливості підприємства отримувати прибутки, а отже, є інструментом перспективного аналізу.

Наступним кроком після оцінки динаміки фінансових результатів є проведення аналізу їх структури. Але перед цим доцільно проаналізувати структуру доходів і витрат, понесених для отримання цих доходів, адже у ході їх порівняння й визначаються фінансові результати. Аналіз структури та динаміки доходів і витрат свідчить про доцільність здійснених витрат у порівнянні з отриманими доходами. Поряд з витратами аналізується також структура вирахувань з доходу (непрямі податки, знижки тощо).

Вивчення якості прибутку здійснюється за багатьма критеріями, головними з яких є: достовірність, реальність звітності, частота зміни облікової політики та її вплив на формування фінансових результатів, стабільність основних складових фінансового результату, діловий імідж підприємства тощо.

На даний час одним з підходів до аналізу фінансових результатів є підхід заснований на методології точки беззбитковості виробництва, запропонований В.Е. Керімовим та О. А. Роженецьким [2]. На їх думку, одним з потужних інструментів такого аналізу є аналіз співвідношення «витрати – обсяг – прибуток» (cost – volume – profit; CVP-аналіз). Бухгалтери, аудитори та консультанти можуть за допомогою даного методу дати більш глибоку оцінку фінансових результатів і точніше обґрунтувати рекомендації її для покращення роботи підприємства.

Ключовими елементами CVP-аналізу виступають:

- 1) маржинальний дохід (різниця між виручкою підприємства від реалізації і сумою змінних витрат);
- 2) поріг рентабельності (показник, що характеризує обсяг реалізації підприємства, при якому виручка підприємства дорівнює всім його сукупним витратам);
- 3) виробничий леверидж (механізм правління прибутком підприємства, заснований на оптимізації співвідношення постійних і змінних витрат, з його допомогою можна прогнозувати зміну прибутку підприємства залежно від зміни обсягу продажів);
- 4) маржинальний запас міцності (величина, що показує перевищення фактичної виручки від реалізації продукції, робіт, послуг, над пороговою, що забезпечує беззбитковість реалізації) [2].

Крім розглянутих елементів CVP-аналізу, в статті Донцової Л. В. [3] пропонується концепція фінансового важеля. Вона має місце в тому випадку, якщо в структурі джерел формування капіталу (інвестиційних ресурсів) містяться зобов'язання з фіксованою ставкою відсотка. У цьому випадку прибуток після сплати відсотків збільшується або зменшується більш швидкими темпами, ніж зміна в обсягах продукції, що випускається.

Фінансовий важіль надає можливість виграти від постійної величини витрат, не мінливої при зміні масштабу виробничої діяльності.

Розглядаючи організацію аналізу фінансових результатів в сучасних умовах потрібно звернути особливу увагу на принципи економічного аналізу, які відіграють важливу роль під час проведення даного аналізу. Проф. І. Д. Лазаришина пропонує їх певну рейтингову оцінку. На думку проф. Лазаришиної І.Д., доцільним є поділ прийомів економічного аналізу на три групи – стохастичні, функціональні та оптимізаційні. До першої групи відносяться: групування, економіко-статистичні методи, до другої – прийоми факторного аналізу, інтегральний та балансовий спосіб, а також метод часткової участі. А третя група містить економіко-математичні методи, які дозволяють на підставі раціонального пізнання значних обсягів економічної інформації забезпечити найбільш виважені управлінські рішення [4, с. 147-148].

Організація й здійснення аналізу фінансових результатів на підприємстві залежить також від масштабів та спеціалізації підприємства, його організаційної структури, величини, цілеспрямованості системи інформаційного забезпечення.

Розвиток сучасних інформаційних технологій, у тому числі тих, які використовуються для автоматизації економічного аналізу підприємств, створює необхідні умови для вдосконалення організації аналізу фінансових результатів. Його можливості дозволяють у стислі терміни отримувати інформацію про виконання виробничої програми, своєчасності виконання договірних зобов'язань, стан розрахунків тощо.

Основними програмними продуктами за допомогою яких автоматизовано здійснюється економічний аналіз фінансових результатів є:

- програмний продукт, побудований на платформі 1С - «Фінансове планування» 1С;
- модуль «Фінансовий аналіз» системи «Галактика»;
- Audit Expert;
- БЕСТ-Ф (Інтелект-Сервіс);
- "ОЛІМП: Фшексперт" (УКРЕКСПЕРТИЗА);

- Project Expert 7.0;
- Microsoft Project;
- Microsoft Office Excel;
- програмний комплекс ІНЕК-АФСП;
- програмні продукти корпорації «Парус-Україна» та інші [5].

Кожний із вищезазначених програмних засобів має свої особливості і функціональні можливості, проте, в цілому, вони застосовуються для вирішення завдань планування, прогнозування і економічного аналізу фінансових результатів з метою вироблення і підвищення обґрунтованості схвалюваних управлінських рішень. Програмне забезпечення обирається відповідно до діяльності і масштабів суб'єкта господарювання, а також витрат на придбання програмного забезпечення, і наскільки вони будуть обґрунтовані.

Під час проведення аналізу фінансових результатів основну увагу необхідно приділяти пошуку резервів підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом більш детального аналізу основних показників виробничої діяльності.

В ситуації, що склалася сьогодні в Україні, роль аналізу фінансових результатів значно зростає, особливо в умовах виникнення кризових явищ на підприємстві, коли саме завдяки проведенню комплексного економічного аналізу вдається визначити причини кризи та розробити і обґрунтувати можливі шляхи виходу з неї. Організація економічного аналізу фінансових результатів в сучасних умовах передбачає запровадження на підприємстві системи комп'ютерного аналізу, однак в Україні така практика проведення економічного аналізу поки не знайшла широкого розповсюдження.

Таким чином, необхідність організації аналізу фінансових результатів в сучасних умовах обумовлена об'єктивними потребами функціонування підприємства. Аналіз займає центральне місце в процесі управління підприємством, тому організація аналізу фінансових результатів повинна бути такою, яка б забезпечувала ефективність усіх стадій аналітичної роботи, враховувала всі можливі зміни, що можуть відбутися, й сприяла б у виборі найефективнішого рішення, яке б відповідало цілям і стратегії розвитку підприємства. Зважаючи на це, сфера аналізу фінансових результатів потребує подальшого розгляду і вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Андреева Г.І., Організація і методика економічного аналізу: навчальний посібник / Г.І. Андреева, В.А. Андреева. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
2. Керімов В. Э. Анализ соотношения «затраты – объем – прибыль» / В. Э. Керімов, О. А. Роженецкий // Менеджмент в России и зарубежом. – 2000. – №4. – С.13.
3. Донцова Л. В. Анализ эффективности производственно-хозяйственной деятельности строительной организации / Л. В. Донцова // Менеджмент в России и за рубежом. – № 5. – 2000. – С.16 – 22.
4. Лазаришина І. Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика: монографія / І. Д. Лазаришина. – Рівне: НУВГП, 2005. – 369 с.
5. Сиротинська А. П. Інформаційні системи малого бізнесу: навч. посібник / А.П. Сиротинська., І.Д. Лазаришина. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 264 с.